



Unikátní loutkové divadlo

Možná jste již v ÚZ a na sociálních sítích zaznamenali informaci, že v Lomecké ulici začalo působit malé loutkové divadlo. Po letech strávených na cestách si jej v bývalé garáži svého rodinného domku zřídili manželé Vilém a Eliška Janečkoví.

Na otázku „Jak jste se dostali k loutkovému divadlu?“ se rozpovídal pan Janeček, paní jej doplňovala.

Pocházím z loutkářského rodu. Zatím jsem v sestavování rodokmenu došel až do roku 1725 a pořád nacházím informace, že prapředci byli kočovní herci s marionetami, pimprlaty či loutkoherci. Jde tedy o dlouhou rodovou tradici. Tu má i moje manželka. Často vzpomínáme na naše dědečky. Oba s loutkami hráli. Pamatujeme si z dětství jednotlivé scénky třeba s kašpárkem, ze kterých čerpáme pro současná představení. Proto se v našich hrách loutky zdraví dnes již nepoužívaným „Pozdrav Pánbůh“.

Takže využíváte původní texty?

Jen do určité míry. Některým obrátům a slovům by už děti nerozuměly. Krom toho všechny známé pohádky pro loutková divadla jsou krátké. Dialogy vydají tak na 10 minut. My hrajeme skoro hodinu. Děje i dialogy si proto dopisujeme.

Věnujete se loutkoherectví celý život?

Kdepak, začínali jsme herectvím. Nic velkého, ale dostávali jsme vedlejší role. Například v Popelce na ledě, Devátém srdci, Lásce mezi kapkami deště, Prodané nevěstě, seriálu Matka a podobě. Hráli jsme v necelých třiceti filmech. Až jednoho dne jsme po výstavě našich loutek v Mukařově mluvili s jednou paní učitelkou a ta nám řekla, že výstava byla pěkná, ale taková bez pohybu. A my si uvědomili, že máme po předcích nejen loutky, ale i kulisy s jevištěm a řekli jsme si: „Co takhle oživit loutkové putovní divadlo?“ Pořádili jsme proto stan pro představení a začali jezdit po republice.

Kulisy, loutky a jeviště, které tu vidím, jsou těmi, o kterých mluvíte?

Ano. Loutky jsou staré kolem 90 - 100 let, mají 60 cm na výšku a řezbované charaktery, což na dnešních loutkách moc nevidíte. Jsou dřevěné, na drátkách. V depozitu pak máme ještě i loutky metrové. Divadlo je tradiční „Štorchovo divadlo“ a kulisy jsou dělány podle Mikuláše Alše.

A kolik loutek ve všech vašich hrách hraje?

Máme jich asi 150 a na všechny se dostane.

Vraťme se k loutkoherectví cestování po vlasti. Ještě jezdíte?

Už jen občas. Přece jen jsme již senioři a stavění stanu, cestování, vyřizování povolení atd. nás začíná unavovat.

Do budoucna tedy nic většího neplánujete?

Už ne. Ale nechce se nám přestat rozdávat radost a zábavu malým dětem, pořád nás hraní baví. Zjistili jsme si proto, že v okolí podobné divadlo není, a tak jsme si řekli, proč by rodiče s dětmi měli cestovat daleko do Prahy, když mohou zajít i k nám. Tak vzniklo naše divadlo. A dokud budeme moci, budeme hrát.

Pokračuje někdo v rodové tradici loutkoherectví?

Ano, dcera i syn. Hrají většinou v zahraničí. Tam na loutky koukají často hodně vykuleně. Najednou nevidí „placatý“ svět animovaných „shreků“ na plátně, ale „skutečné“ postavíčky.

Slyšel jsem, že váš pradědeček měl tvůrčí prsty v jedné slavné loutce a také betlému...

V rodině se to po desetiletí traduje takto: Pradědeček Emanuel Janeček vyřezával velké loutky, pracoval jako malíř, výtvarník, řezbář, loutkoherec. Jednou hrál v Třebechovicích a seznámil se s panem Proboštem a slovo dalo slovo a pomáhal pro dnes slavný betlém vyrobit mechaniku (a také orchestrion). Tehdy byl ale betlém ještě rozdělen na několik samostatných částí. Po smrti pana Probošta přišel od jeho vdovy dopis s nabídkou na prodej betlému za 10 tis. korun. Jenže nikdo nevěděl, kam ho dát, nebylo na něj místo. Dnes je jeho cena obrovská.

A ta loutka?

Pocházíme z Plzně a v loutkovém divadle vypomáhal pan Skupa. Už měl loutku kašpárka a chtěl k němu ještě jednu, aby spolu mohly diskutovat. Zeptal se pradědečka, zda by měl nějaký nápad na loutku. Někde na statku děda pak náhodou pozoroval čeládku a zaujal ho člověk, který vyvázel hnůj od krav. Podle něho loutku načrtl. Kresba se líbila, dál pak byla asi přímo panem Skupou rozkreslena a pan Nosek, což byl řezbář, vyřezal prvního Spejbla. Údajně mu s něčím pomáhal i pradědeček. A nezůstalo jen u vyřezávání loutky. Ten pán s hnojem byl jakýsi nešika a oslovován byl Bejbl (pozn.: zřejmě šlo o posměšnou či hanlivou přezdívku převzatou z němčiny a používanou na Plzeňsku k označení hlupáků) a někdo při zhlédnutí kresby jej měl poznat a zkomoleně říci, že to je Spejbl. Jak se to přesně celé seběhlo je ale skoro po sto letech už těžké říci.

Vy teď máte divadelní prázdniny. Kdy začínáte divadelní sezónu?

Začínáme v neděli 26. září a pokračujeme každou sobotu a neděli. Vždy od 15 hodin. Den před tím (25. září) už hrajeme i na Újezdském posvícení, akci místního úřadu, se kterým se nám dobře spolupracovalo při vyřizování všech povolení.

Děkuji za rozhovor.

My také děkujeme.

Doplním, že některé loutky prapředků našich loutkoherců jsou umístěny v Muzeu loutkářských kultur v Chrudimi a také v Národním muzeu v expozici loutek. Při dotazu na jiné zájmy se ukázalo, že pan Janeček by rád zašel na ryby, dokonce dostal k ježíšku výbavu, koupil si rybářský lístek, ale volný čas stejně nemá. A jiné to není ani u jeho paní. Udržování loutek (starých jedno století) v kondici, oprava šatů atd. zabere oběma spoustu času. Když čas je, věnují se třeba úpravě pohádek a dopsání příběhů.

Petr Duchek